

De Rioolrat

Pieter Chenestre

DE RIOOLRAT

Amsel|Boeken

Copyright © 2022 Pieter Chenestre – Amsel|Boeken
Alle rechten voorbehouden

Druk: Pumbo.nl
Omslagontwerp en foto: Amsel|Design
Vormgeving binnenwerk: Mat-Zet bv, Huizen

Misdaadroman
ISBN 978 90 832 6380 9
NUR 305

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd, door middel van druk, fotokopie-
en, geautomatiseerde gegevensbestanden of op welke andere wijze ook zonder vooraf-
gaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Hester

1

Amsterdam Staatsliedenbuurt, donderdag 24 oktober 1985

De man in het zwarte T-shirt nam een slok cola en een trekje van zijn sigaret voordat hij opstond. Geconcentreerd richtte hij zijn wijsvinger op de krantenfoto van de burgemeester, haalde met zijn middelvinger de denkbeeldige trekker over en schoot.

‘Matteo, nog een Coke! Van dat zwijn horen we binnenkort niks meer, wacht maar af.’

Er hing die ochtend een landerige stemming in De Rioolrat. Alsof iedereen in het kraakcafé voelde wat er ging gebeuren, maar niemand dat vandaag onder ogen wilde zien. Matteo wist dat dit de stilte voor de storm was. Er broeide iets in de Staatsliedenbuurt en het zou niet lang meer duren tot de etterende wond zou openbarsten. Een paar studenten rookten rustig een joint aan de leestafel, terwijl ze verveeld door de krant van gisteren bladerden. De barman keek bezorgd naar een bleke jongen die somber voor zich uitstaarde. Om zijn magere hals hingen een paar ijzeren kettinkjes en een grote veiligheidsspeld stak decoratief door zijn linkeroor. Met sterke koffie en een glas water verdreef Willem zijn kater van alcohol en pillen. Matteo vond dat hij er slecht uitzag, de donkere kringen onder zijn ogen en zijn ingevallen wangen spraken boekdelen. Nauwelijks hoorbaar mompelde de punker aan één stuk door ‘boem, boem, boem, boem’.

Toen Matteo zijn mok bijvulde keek de jongen hem bewonderend aan.

‘Dat was vakwerk, twaalf kogels in zijn lijf. Daar kunnen we iets van leren.’

Hij was niet verbaasd. Willem sprak wel vaker wartaal, al had hij dit keer gelijk.

‘Een vergiet is er niks bij. Ik heb gelezen dat je Rode Brigade-vrienden vorige maand een bekende professor in Rome hebben omgelegd. Vakwerk, heel knap gedaan Matteo.’

‘Hou toch op! Niet elke Italiaan is een terrorist of maffialid. Allemaal fabeltjes, Willem. Als het mijn vrienden waren zou ik wel weten wie ik ze als eerste uit de weg zou laten ruimen.’ Hij keek Willem peinzend aan. ‘Nou ja, daar zou ik nog over na moeten denken. Jij of de burgemeester, dat is geen gemakkelijke keuze.’

‘Je komt toch uit het criminele zuiden, Matteo? Waar zou je anders lid van zijn, van de katholieke kerk soms?’

‘Basta, met onze Heilige Moederkerk spot je niet. Zelfs in dit rattenhol is dat een doodzonde. Als ik terug naar Calabrië ga zal ik je naam bovenaan de hitlijst laten zetten. Service van de zaak,’ zei hij lachend.

‘Altijd weer terug naar mama, jullie zijn allemaal watjes. Wat doet een Italiaan überhaupt in deze afbraakbuurt?’

Matteo reageerde niet op Willems belediging. De klanten waren koning in De Rioolrat, ook als die zich niet koninklijk gedroegen en dat was meestal het geval. Ze hadden veel praatjes over de strijd tegen fascisten, neo-nazi's die dreigden een handgranaat naar binnen te gooien en junks die gestolen fietsen aan voorbijgangers probeerden te slijten. Recht op een woning had iedereen en de politie was door en door verrot, daar waren ze het over eens.

Onhandig probeerde Jan Gans, een van de leiders van de kraakbeweging, een briefje met een oproep voor de *Aktievergadering van 1 november* op het prikbord naast de bar te hangen.

‘Wat een levensgevaarlijk kreng!’ riep hij geërgerd naar de verbaasde barman. Met dichtgeknepen ogen keek Jan naar het pinnetje van de punaise. ‘Doe wat, ik ben gewond!’ Hulpeloos als een klein kind liep hij achter de bar naar Matteo en hield afwachtend zijn bloedende duim omhoog.

‘*Con calma, sempre con calma*, rustig maar vriend. Deze aanslag overleef je wel.’ Matteo kende zijn klanten als geen ander. Dit was niet alleen een stamgast, maar ook een concurrent.

‘Wat is dat?’ Jan wees naar een grote loden pijp die onder de bar lag.

‘Opgesodemieterd, je hebt hier niets te zoeken,’ antwoordde Matteo kil. ‘Als ik zeg dat die pijp op de loodgieter wacht geloof je me toch niet.’

De Staatsliedenbuurt was berucht, de eerste ‘no-go zone’ in Amsterdam. De krakers gedroegen zich als het bevoegd gezag. Ze zorgden in de verpauperde buurt niet alleen voor een eigen omroep, er waren nu ook een theater, een drukkerij en zelfs een kinderboerderij.

Burgemeester Van Thijn was sinds een uit de hand gelopen werkbezoek vastbesloten een einde te maken aan het zelfbestuur in de ‘Kraakliedenbuurt’. Met ‘pijn in zijn buik’ en zonder politiebegeleiding had de burgemeester gezien hoe een giftige mix van beroepskrakers, verslaafden en kleine criminelen het dagelijks leven in de buurt bepaalde. Tot zijn frustratie kwam hij niet ongehavend de grens met de Staatsliedenbuurt over. Bespuugd en met een paar stevige tikken werkten joelende krakers hem binnen een uur de wijk uit. Het was een grauw stadsdeel geworden waar zelfs de politie geen voet meer durfde te zetten. Dichtgespijkerde panden en een half uitgebrand autowrak waren trieste trofeeën van de teloorgang. De grens van de buurt met de stad werd zwaar bewaakt door de krakers. Zonder toestemming van ‘het krakersgezag’ kwam geen agent of ambtenaar de wijk meer in.

Sinds begin van de maand was de situatie grimmiger geworden. Het speciaal getrainde politieteam District-8 negeerde de grens en trok nu elke dag de buurt in om vriendelijk en zo nodig met harde hand het krakersgeweld te stoppen. De spanning was om te snijden. Beide partijen bereidden zich voor op de veldslag die ging komen.

De knappe jonge vrouw die binnenkwam keek de barman glimlachend aan. Tot zijn verbazing kreeg hij dit keer niet alleen een hartelijke begroeting, maar ook een warme zoen op zijn wang.

‘Hé Maria, ik denk dat je het vandaag druk krijgt en niet alleen met

mij. Jullie kraakspreekuur is pure broodroof voor die corrupte ambtenaren van de Dienst Herhuisvesting. Jan en jij zijn populair, maar De Rioolrat is geen gratis kantoor. Het wordt tijd dat ik huur in rekening ga brengen, van je liefde kan ik niet leven schoonheid.'

Maria grinnikte om zijn valse toon. 'Dacht het niet spaghettivreter. Jan geeft niks om geld en hij kan er al helemaal niet mee omgaan, we zijn allebei platzak. De Rioolrat is niet alleen van jou, vriend. Dit is ons buurthuis, ons eigen centrum van opstand en ontspanning. Als je het goed bekijkt is dit café eigenlijk collectief bezit, ben je dat vergeten? Begin dus alsjeblieft nooit meer over huur, dat is zo vreselijk kapitalistisch!'

'Terwijl jullie de revolutie uitroepen en je suf blowen werk ik me hier kapot voor een armzalig hongerloon, Maria,' zei Matteo chagrijnig. Ze gedroeg zich soms als een verwende puber, maar hij had er alles voor over haar te veroveren. Ook al speelde ze met hem en bepaalde ze nu de regels van het spel, hij zou uiteindelijk zijn zin krijgen. Een goede jager is geduldig en vooral meedogenloos.

'Onzin, je bent een scharrelaar en leeft er goed van. Ra, ra, hoe krijg je dat voor elkaar?' Hij haalde zijn schouders op en schudde met zijn hoofd. 'Kom op, je weet dat ik gelijk heb en ik hou ook van jou, Matteo.' Met twee handen pakte ze hem liefdevol bij zijn schouders. Haar volle zoen op zijn willige lippen kwam als een verrassing.

Matteo kende Maria al lang, hun flirt was een spel. Telkens wanneer hij dacht dat Maria iets meer voor hem voelde, werd hij teleurgesteld. Van het ene op het andere moment kon haar aanstekelijke lach verdwijnen. Dan keek ze dwars door hem heen, alsof hij niet bestond. Ze was van een andere klasse, onbereikbaar voor een gastarbeider met niet meer dan een lagereschooldiploma uit Catanzaro. Haar zoen was betekenisloos en niets anders dan een speelse zet op hun denkbeeldig schaakbord. Deze opening vroeg nu wel om een slimme tegenzet van zijn kant, ze zou zeker teleurgesteld zijn als hij het hierbij zou laten. Hij zou haar laten zien dat hij niet minder was dan al die idealistische studentjes die haar in stilte aanbaden, zoals Jan Gans.

In gedachten verzonken keek Matteo naar de kleurrijke afbeelding aan

de wand van het café. Eigenlijk had hij een hekel aan graffiti, het deed de buurt op een vervallen achterstandswijk lijken. De muurschildering van de aartsengel Michaël in krakersoutfit, was indrukwekkend en ongepast. Nederlanders hadden nergens respect voor, zeker niet voor een heilige. Terwijl hij kort zijn ogen sloot prevelde de barman onhoorbaar: 'Dank je voor je hulp, aartsengel. Ga zo door want die kan ik goed gebruiken. Heel misschien krijg ik dan een kans bij deze onbereikbare Madonna.'

Met een lach kuste hij het stapeltje bankbiljetten dat hij uit een beduidmelde envelop haalde. Deze slag had hij gewonnen zonder dat zij er iets van had gemerkt.

Een groepje jongeren zat zwijgend in een grote kring op de stoep voor De Rioolrat. Ze zagen er niet uit als studenten of krakers. In het midden stond een kratje bier met een paar lege flessen en een open zak chips.

'Wat ga je met dat mes doen, blondie? Een paar van die slappelingen in dat hasjhol hierachter lekprikken of ga je nou eens eindelijk mijn appel schillen?' De kale skinhead, met swastika-buttons op zijn zwartleren jack, gooide keihard een appel in de richting van het blonde meisje. Stukjes vrucht vlees vlogen in de rondte toen de appel tegen de muur van het buurtcafé uit elkaar spatte. 'Bitch!'

Met vuurspuwende ogen stak het meisje haar middelvinger op en zwaaide dreigend met het zakmes toen een groen Volkswagenbusje met piepende remmen voor De Rioolrat stopte. De zijkant was slordig beschilderd, met in rode letters *luister Staatsradio 103.6 fm*.

Onmiddellijk draaide de bestuurder het raampje open, zonder uit te stappen. 'Hebben jullie die flessen kapot gegooit? Opdonderen, het is hier verdomme geen achterbuurt.'

De jongen keek de bebaarde man kalm aan. 'Haal het niet in je hoofd over dat kostelijk stukje appel heen te rijden, waag het niet man.'

De bestuurder van het busje plukte zenuwachtig aan zijn rosse baard. 'Ga je soms Blonde Maroc bij die drugsdealers kopen, professortje? Journalist of niet, dat is verboden spul hippie. Het is hier toch geen achterbuurt of zei je dat niet? Het wordt tijd dat we deze buurt gaan schoon-

vegen, we hebben genoeg van junks, punkers en hoe dat krakerstuig ook heet.’

Dreigend liep de kale jongen naar het busje en tikte hard met zijn ring tegen de voorruit. De reporter keek zwijgend voor zich uit.

‘Deze buurt is niet van jullie, baardaap. Vertel maar tegen die laffe punkers dat we hen als eerste de stad uitgooien.’ De jongen gaf een harde schop tegen de bus en liep triomfantelijk terug naar zijn vrienden.

Een sprietig meisje gooide onder luid gejuich een leeg bierflesje naar de bus van Staatsradio 103.6 fm. Groene glassplinters tikten fel als hagelstenen tegen de carrosserie van het busje toen de fles met een knal op de straatstenen uit elkaar klapte.

Matteo zag vanuit het café hoe ze wegrenden en lachend omkeken hoe de journalist schichtig naar De Rioolrat liep. Zonder dat iemand het zag trok hij voorzichtig zijn vingers uit de handgreep en legde de ijzeren boksbeugel terug in een la.

‘Kom op Matteo, heb je nog iets te drinken of sta je weer over je liefde te dromen?’

‘*Calmati!*’ Met een streng opgestoken vinger maakte de barman duidelijk dat hij niet opgejaagd wilde worden. Dat was voldoende, zijn dikke wenkbrauwen en donkere blik boezemden respect in.

Het clubhuis van de krakers op de hoek van het Van Hogendorpplein lag er, ondanks de ochtendzon, wat minnetjes bij zag de reporter van Staatsradio 103.6 fm. Een paar kapotte ruiten, wat verloren bierflesjes in de goot en een gedeukte bromfietshelm waren stille getuigen van een uit de hand gelopen confrontatie eerder die week. In het fietsenrek voor de deur hing een verkreukelde racefiets.

Onhandig struikelde hij over de drempel van De Rioolrat, nog onder de indruk van de confrontatie met de agressieve jongeren. ‘Wat een tuig en wat een klerezooi hier in de straat,’ riep hij geërgerd naar Matteo.

‘Een cadeautje van een stel agressieve voetbalsupporters,’ fluisterde Matteo zacht met zijn wijsvinger voor zijn mond.

De reporter zag dat iedereen doodstil naar een jonge vrouw luisterde.

‘Wat een klerelijers!’ De vrouw met oranje haren was ontdaan. Met een hese rokersstem vertelde ze hoe hun gekraakte etage door de politie met geweld ontruimd was. ‘Had ik sinds vanochtend eindelijk mijn kind weer terug door de Kinderbescherming, sturen ze zomaar een deurwaarder op me af. Lekker geniepig en met een hele politiemacht achter zich. Ik zou mijn huur niet betaald hebben. Hoezo huur, het is toch een kraakpand? Daar blijven ze van af, dat was de afspraak met de kit!’

De spanning in het krakerscafé liep op, het werd steeds voller. In hoog tempo schonk Matteo nieuwe koffie in en tot enthousiasme van zijn gasten voerde hij nieuwe kratten Heineken-bier aan. Hasjdamp vermengde zich met de geur van schraal bier en zweet. De stemming van het bonte gezelschap punkers, studenten en krakers sloeg geleidelijk om van uitgekakt naar opgefokt en uiteindelijk strijdlustig. Niet veel later was het café bomvol en stond er ook een rumoerige groep krakers op straat.

‘*Let the games begin!*’ riep een in het zwart geklede student met punt-schoenen en een onvervalst Amsterdams accent.

Met luid gejoel kreeg zijn oproep bijval. Er was geen ontkomen meer aan wist Matteo, de langverwachte krachtmeting met het gezag ging beginnen.

‘Sorry Matteo, kan ik de rekening volgende week betalen? Iemand heeft onze koffiekas gestolen of heb jij de envelop ergens zien liggen?’ Matteo schudde ontkennend zijn hoofd en wist dat ze hem niet vertrouwde.

Binnen een paar uur trok de strijdgroep van krakers, punkers en hankammen broederlijk richting het ontruimde kraakpand Schaepmanstraat 59-1. De meesten waren primitief bewapend met tafelpoten, ijzeren staven, honkbalknuppels, een bijl. Willem was zijn kater helemaal kwijt. Met een bezemsteel maakte de atletische punker dreigende bewegingen alsof het een dodelijke speer was. De punkers liepen zoals gewoonlijk voorop in de eerste linies. Een paar agressieve autonomen en wat relbeluste meelopers voegden zich al snel bij de stoet. Was het een spelletje, deden ze het uit overtuiging of ging het hun gewoon om

de kick, vroeg de barman zich af terwijl hij hen joelend de straat uit zag lopen. Niet dat het veel uitmaakte, elke hulp was meegenomen.

2

Amsterdam Staatsliedenbuurt, Schaepmanstraat, 24 oktober 1985

‘We hebben versterking nodig, stuur de ME en snel, óver!’ schreeuwde de hoofdagent nog net niet in paniek met overslaande stem in zijn portofoon.

De vier agenten in de woning op de eerste verdieping van het ontruimde kraakpand kregen het zichtbaar benauwd. Tientallen schreeuwende en scheldende krakers stormden met veel lawaai de trap op. Met een knal spatte een wijnfles kapot tegen de voorgevel. De politiemannen barricadeerden de deur, die al snel met veel geweld werd ingetrapt.

‘Jezus, pas op, Appie!’ riep de hoofdagent tegen zijn collega die vooraan stond toen hij Willem zag staan. Met volle kracht wierp de kraker de bezemsteel als een speer naar binnen.

‘Terug allemaal, ik waarschuw maar één keer,’ riep de agent dreigend tegen de luidkeels joelende aanvallers.

‘Geloof je het zelf klootzak? We hebben recht op een woning, deze lijkt ons wel wat,’ gilde Willem terug.

De harde knal kwam onverwacht. Met een ijselijke schreeuw viel de man met de bijl achter Willem op de grond. Zijn overhemd kleurde rood en hij was lijkleek. Een waarschuwingsschot van de agent had onbedoeld doel getroffen. Het slachtoffer zag eruit alsof hij elk moment zou flauwvallen. In verwarring sleurden de krakers hem snel de trap af. Woedend